

**UCHWAŁA NR XXXVII/325/2022
RADY GMINY KAŻMIERZ**

z dnia 28 marca 2022 r.

**w sprawie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz
Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022 - 2025, stanowiącego część gminnej strategii rozwiązywania
problemów społecznych**

Na podstawie art. 4¹ ust. 2 i 5 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119 i poz. 2469 oraz z 2022 r. poz. 24 i poz. 218)
Rada Gminy Kaźmierz uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022 - 2025, stanowiący część gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Kaźmierz.

§ 3. Tacą moc: uchwała nr XXXIV/300/2021 Rady Gminy Kaźmierz z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2022, stanowiącego część gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych oraz uchwała nr XVI/133/2020 Rady Gminy Kaźmierz z dnia 20 stycznia 2020 r. w sprawie Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2020 – 2022, stanowiącego część gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Wiceprzewodniczący Rady
Gminy Kaźmierz

Tadeusz Kaczmarek

GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII NA LATA 2022 - 2025

I. Adresaci programu

Adresatami programu są wszyscy mieszkańcy gminy Kaźmierz, a w szczególności dzieci i młodzież szkolna, rodziny osób z problemem alkoholowym lub narkotykowym, osoby pijące szkodliwie i ryzykownie, osoby zagrożone uzależnieniami behawioralnymi, konsumenci alkoholu, a także jednostki zajmujące się pracą z rodzinami dysfunkcyjnymi, w których występują problemy związane z uzależnieniami, placówki oświatowe, instytucje kultury oraz wszyscy, którym zależy na promowaniu zdrowego stylu życia, wolnego od nałogów oraz na szerzeniu idei zdrowia w środowisku lokalnym, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży oraz osób starszych i samotnych.

II. Realizatorzy programu

Urząd Gminy w Kaźmierzu przy współudziale Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kaźmierzu we współpracy z:

1. Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Kaźmierzu,
2. Zespołem Interdyscyplinarnym,
3. Szkołami podstawowymi i przedszkolami,
4. Biblioteką Publiczną i Centrum Kultury w Kaźmierzu,
5. Punktem Informacyjno-Konsultacyjnym w Kaźmierzu,
6. Policją,
7. Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym,
8. Kuratorami sądowymi,
9. Klubem Abstynenta i Grupą AA,
10. Sprzedawcami alkoholu.

III. Cele i zadania programu

Cel główny: ograniczenie występowania problemów związanych z używaniem alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych oraz związanych z nimi szkód zdrowotnych i społecznych przez mieszkańców gminy Kaźmierz oraz ukazywanie młodym ludziom alternatywnych form spędzania czasu wolnego.

W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kaźmierz na lata 2021 – 2030 ([uchwała nr XXIV/214/2020 Rady Gminy Kaźmierz z dnia 25 stycznia 2021 r.](#)) określono:

- **Cel operacyjny nr 1:** Zwiększenie dostępności do pomocy terapeutycznej oraz grup samopomocowych dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych oraz ich

rodzin, oraz wspomaganie działalności podmiotów skoncentrowanych na rozwiązywaniu problemów uzależnień.

- **Cel operacyjny nr 2:** Stworzenie systemu profilaktyki i wczesnej pomocy dla dzieci i młodzieży w zakresie uzależnienia od substancji psychoaktywnych oraz ograniczenie skali sięgania po środki psychoaktywne przez dzieci i młodzież.
- **Cel operacyjny nr 3:** Systematyczne podnoszenie poziomu wiedzy w zakresie profilaktyki i dostępu do pomocy terapeutycznej oraz wzrost świadomości mieszkańców na temat możliwych form pomocy w przypadku problemu uzależnień.

IV. Zadania do realizacji

L.p.	Działania	Jednostka realizująca program	Termin realizacji
1.	Prowadzenie Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz ich rodzin: a) dostarczanie informacji o możliwości podjęcia terapii, motywowanie do podjęcia leczenia, udzielanie wsparcia i pomocy psychospołecznej osobom przed i po zakończeniu terapii odwykowej, b) diagnozowanie i kierowanie na leczenie, c) prowadzenie konsultacji z psychologiem i psychiatrą orzekających w przedmiocie uzależnienia, d) współpraca ze specjalistycznymi poradniami leczenia odwykowego	Urząd Gminy	cały rok
2.	Utrzymanie i pokrywanie kosztów administrowania - budynek Punktu Informacyjno - Konsultacyjnego w Kaźmierzu ul. Topolowa 4.	Urząd Gminy	cały rok
3.	Informowanie o możliwości i miejscu korzystania z interwencji prawno-administracyjnej wobec przemocy w rodzinie. Realizacja programów interwencyjnych, terapeutycznych i edukacyjnych dla ofiar przemocy w rodzinie.	Urząd Gminy GOPS	cały rok
4.	Utworzenie i wsparcie grupy samopomocowej dla osób uzależnionych, współuzależnionych i ofiar przemocy w rodzinie.	Urząd Gminy	cały rok
5.	Finansowanie i współfinansowanie świetlic opiekuńczo – wychowawczych, a także dożywiania dzieci z grup ryzyka uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych, w tym realizacja zajęć socjoterapeutycznych.	Urząd Gminy	najbardziej pożądany: październik – marzec
6.	Współpraca i wspieranie uczniowskich klubów sportowych, w tym finansowanie pozalekcyjnych zajęć sportowo-rekreacyjnych dla młodzieży z elementami profilaktyki uzależnień oraz zakup sprzętu sportowego.	Urząd Gminy	cały rok
7.	Zorganizowanie świetlicy opiekuńczo-wychowawczej w Kaźmierzu. W tym zakup drobnego wyposażenia i materiałów do prowadzenia zajęć.	Urząd Gminy	drugie półrocze

8.	Dofinansowywanie półkolonii organizowanych dla uczniów szkół podstawowych działających na terenie gminy z realizacją zajęć z zakresu profilaktyki uzależnień.	Urząd Gminy	lipiec - sierpień
9.	Realizacja i finansowanie programów profilaktycznych dla osób starszych i samotnych.	Urząd Gminy	cały rok
10.	Badania i diagnoza zachowań problemowych.	Urząd Gminy	raz na trzy lata
11.	Realizacja i finansowanie szkolnych programów profilaktycznych oraz działania profilaktyczne dla dzieci i młodzieży (profilaktyka uniwersalna, selektywna i wskazująca), w tym warsztaty kompetencji rodzicielskich oraz realizacja programów „UNPLUGGED”, „Apteczka Pierwszej Pomocy Emocjonalnej”, „Przyjaciele Zippiego”.	Urząd Gminy Szkoły podstawowe	cały rok
12.	Realizacja i finansowanie szkolnych oraz środowiskowych programów profilaktyki uzależnień behawioralnych .	Urząd Gminy Szkoły podstawowe BPiCK w Kaźmierzu	cały rok
13.	Udział w lokalnych i ogólnopolskich kampaniach dotyczących problematyki uzależnień, ze szczególnym uwzględnieniem działań na rzecz ograniczenia populacji osób pijących ryzykownie i szkodliwie oraz działań zapobiegających nietrzeźwości wśród kierowców. Współpraca z Policją na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości kierowców i bezpieczeństwa w miejscach publicznych oraz w zakresie systematycznej kontroli podmiotów gospodarczych posiadających zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.	Urząd Gminy Policja GOPS	cały rok
14.	Podnoszenie kompetencji merytorycznych z zakresu uzależnień i przemocy dla przedstawicieli: policji, pracowników socjalnych, pracowników samorządowych, nauczycieli, GKRPA, członków Zespołu Interdyscyplinarnego, radnych, sołtysów, wolontariuszy, łącznie z kosztami dojazdu. Podnoszenie kompetencji merytorycznych z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych u sprzedawców napojów alkoholowych.	Urząd Gminy	cały rok
15.	Wspieranie zatrudnienia socjalnego w spółdzielniach socjalnych, Klubach Integracji Społecznej i Centrach Integracji Społecznej.	Urząd Gminy	wg potrzeb

V. Zasady wynagradzania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kaźmierzu:

1. Ustala się następujące zasady wynagradzania członków GKRPA za pracę w powyższej Komisji:
 - a) członkowie Komisji otrzymywać będą wynagrodzenie miesięczne w wysokości 15 % minimalnego wynagrodzenia za pracę, określonego stosownymi przepisami,
 - b) przewodniczący Komisji otrzymywać będzie wynagrodzenie miesięczne w wysokości 30 % minimalnego wynagrodzenia za pracę, określonego stosownymi przepisami,

2. W przypadku uczestnictwa w szkoleniach, naradach lub wykonywania czynności wynikających z Regulaminu Pracy Komisji poza terenem gminy członkom Komisji przysługiwać będzie zwrot kosztów podróży i dieta na zasadach przysługujących pracownikom samorządowym z tytułu podróży służbowej.

VI. Zadania ujęte w Programie będą finansowane ze środków pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, w tym również w opakowaniach jednostkowych o ilości nominalnej napoju nieprzekraczającej 300 ml.

VII. Przewidywane efekty

Zakładanym efektem realizacji programu jest ograniczenie występowania przyczyn oraz skutków nadużywania substancji psychoaktywnych przez mieszkańców gminy Kaźmierz, a także stworzenie wielopłaszczyznowego, spójnego systemu wsparcia oraz pomocy dla osób i rodzin zagrożonych/dotkniętych problemem alkoholowym oraz zwiększenie jego skuteczności poprzez:

- zmniejszenie skali dysfunkcji występujących w rodzinach poprzez modyfikowanie stylu życia, wolnego od wszelkich używek, szczególnie wśród dzieci i młodzieży, dzięki realizacji działań profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych,
- podniesienie świadomości społecznej w obszarze przyczyn i skutków nadużywania alkoholu,
- udzielenie profesjonalnej pomocy osobom uzależnionym (w tym behawioralnie) i ich rodzinom oraz podniesienie jakości usług świadczonych przez przedstawicieli instytucji realizujących zadania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień,
- zintensyfikowanie działań w stosunku do osób uzależnionych,
- zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych problemem uzależnień,
- zwiększenie zaangażowania lokalnej społeczności w działania związane z ograniczeniem spożycia substancji psychoaktywnych.

Realizacja programu zwiększy skuteczność pomocy kierowanej do rodzin oraz stworzy możliwość współpracy pomiędzy instytucjami zajmującymi się problematyką uzależnień. Oczekiwany rezultatem wspólnych działań będzie przeciwdziałanie uzależnieniom oraz patologizacji i zagrożeniu wykluczeniem społecznym. Interdyscyplinarne podejście daje możliwość rozwoju, zwiększenia świadomości w środowisku lokalnym, a tym samym podniesienia jakości życia mieszkańców gminy Kaźmierz.

VIII. Monitorowanie programu

Poszczególne działania i procedury będą podlegać monitoringowi, mającemu na celu stałą poprawę efektywności i szybkości reakcji na zaistniałe zjawisko alkoholizmu.

Wójt sporządzi raport z wykonania w danym roku gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii i efektów jego realizacji, który przedłoży Radzie Gminy w terminie do dnia 30 czerwca roku następującego po roku, którego dotyczy raport.

UZASADNIENIE
do Uchwały nr XXXVII/325/2022
Rady Gminy Kaźmierz
z dnia 28 marca 2022 r.

**w sprawie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz
Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022 - 2025, stanowiącego część gminnej strategii
rozwiązywania problemów społecznych**

Rzetelnie przeprowadzona diagnoza jest fundamentem do planowania różnych programów rozwiązywania problemów społecznych. Wiedza, której dostarcza nam diagnoza pozwala na odpowiednią alokację zasobów w polecane programy. Dlatego jakość wykonanej diagnozy jest znacząca dla tworzenia właściwych i adekwatnych działań w społeczeństwie.

Diagnozę społeczną przeprowadza się w celu:

- identyfikacji przyczyn wywołujących sytuacje problemowe,
- identyfikacji wzajemnych związków pomiędzy problemami i kwestiami społecznymi,
- identyfikacji skali problemów społecznych w danym układzie administracyjnym,
- identyfikacji regionalnych, lokalnych uwarunkowań problemów społecznych,
- analizy podejmowanych działań zmierzających do rozwiązania sytuacji problemowej lub jej złagodzenia,
- analizy proponowanych rozwiązań przez politykę społeczną regionu.

Istotą badania było poznanie opinii oraz postaw względem wybranych problemów społecznych: problemu alkoholowego, nikotynowego, narkotykowego i przemocy. W tym celu zdecydowano się na przeprowadzenie komplementarnych badań, zrealizowanych wśród trzech grup społecznych: dorosłych mieszkańców gminy, uczniów oraz sprzedawców. Każda grupa respondentów wniosła coś nowego względem badanych zagadnień i pozwoliła na ich lepszą diagnozę oraz głębsze zrozumienie.

Badania zostały przeprowadzane w marcu 2019 roku. W badaniu łącznie wzięły udział 232 osoby, w tym 97 uczniów z najstarszych klas.

Przeprowadzona diagnoza oraz analiza danych umożliwiła:

- Rozpoznanie sytuacji dorosłych mieszkańców gminy, ich opinii i postaw względem wybranych problemów związanych między innymi z uzależnieniem,
- Zapoznanie się z problemami uczniów w zakresie postaw i doświadczeń związanych z zagrożeniem alkoholem, narkotykami, dopalaczami i papierosami,
- Poznanie doświadczeń sprzedawców napojów alkoholowych związanych z wykonywanym przez nich zawodem, w szczególności sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim lub nietrzeźwym.

Aby oddziaływanie profilaktyczne przyniosły zamierzone efekty należy jednoznacznie podkreślić, że zajęcia sportowe, imprezy/festyny/pikniki kulturalne, „spektakle profilaktyczne”, zajęcia artystyczne itd. nie wpisują się w nurt oddziaływań profilaktycznych. Jak wynika z rekomendacji PARPA na rok 2019: *„Wszystkie działania o charakterze jednorazowym, akcyjnym (np. konkursy, pogadanki, spektakle, koncerty) nie zastąpią realizacji profesjonalnych działań profilaktycznych, a ze względu na brak udowodnionej skuteczności w ograniczeniu zachowań ryzykownych, mogą stanowić jedynie uzupełnienie programów rekomendowanych i o udowodnionej skuteczności. Niestety, jak pokazuje analiza danych z ankiet PARPA-G1, samorządy wciąż wybierają głównie działania o niepotwierdzonej skuteczności lub wręcz nieskuteczne. Są one chętnie stosowane przez organizatorów/decydentów ze względu na łatwość ich wdrażania, możliwość*

zaangażowania dużej grupy odbiorców w jednym momencie czy też ich „widowiskowy” charakter. Zaleca się ograniczanie finansowania ze środków na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych tego typu przedsięwzięć, które nie są oparte na metodach o potwierdzonej skuteczności. Programy środowiskowe nie powinny być utożsamiane z piknikami czy festynami, gdzie profilaktyka istnieje jedynie jako pewien mały, często uboczny element oferty rozrywkowej, rekreacyjnej, sportowej czy muzycznej. Jeżeli samorząd decyduje się na włączenie działań profilaktycznych w tego typu wydarzenie, rekomenduje się finansowanie jedynie kosztów ściśle związanych z profilaktyką (np. druk materiałów, organizowanie punktu konsultacyjno-informacyjnego.)

„Należy jednak podkreślić, że zajęcia sportowe nie mogą stanowić jedynej i samodzielnej strategii profilaktycznej. Powinny być integralnym elementem programu profilaktycznego, uwzględniającego szeroki zakres zagadnień związanych ze zdrowym stylem życia i spełniać określone kryteria pozwalające na stwierdzenie, że mogą konstruktywnie wpływać na postawy młodych ludzi wobec używek. Zajęcia sportowe powinny się odwoływać do strategii profilaktycznych (np. osobistych decyzji abstynenckich, przekonań normatywnych). Powinny także wzmacniać czynniki chroniące, zwłaszcza poprzez ukazywanie autorytetów promujących wzorzec trzeźwości (trenera, znanych sportowców, nauczycieli wychowania fizycznego itp.) i rozwijanie zainteresowań, z wyraźnym określeniem norm zachowania w różnych sytuacjach (postawa wobec używek, rozwiązywanie konfliktów, eliminowanie przemocy). Wskazane jest, aby osoby prowadzące takie zajęcia miały odpowiednie przygotowanie merytoryczne. Dlatego warto organizować dla nich specjalne szkolenia z zakresu znajomości strategii profilaktycznych, zasad pracy z młodzieżą z grup ryzyka i sytuacji psychologicznej dziecka w rodzinie alkoholowej. Należy zwrócić uwagę również na to, by były to osoby stanowiące dobry przykład dla młodych ludzi, aby przekaz profilaktyczny był zgodny z ich rzeczywistymi zachowaniami.”

66% mieszkańców spożywa alkohol. 53% mieszkańców, którzy piją alkohol przekracza bezpieczną dawkę. 21% mieszkańców, którzy piją alkohol przyznaje, że zdarzyło im się wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu. 16% mieszkańców, którzy piją alkohol przyznaje, że zdarzyło im się kierować pojazdem pod wpływem. 31% badanych przyznaje, że członek ich rodziny nadużywa alkoholu. 31% widziało kobietę w ciąży spożywającą alkohol na terenie gminy. 26% uważa, że spożycie alkoholu na terenie gminy wzrasta.

MIESZKAŃCY – WNIOSKI I REKOMENDACJE

Należy zwrócić uwagę na pewne kwestie, które zaniedbane, mogą w przyszłości doprowadzić do znacznego wzrostu alkoholizmu. Do tych kwestii należy przede wszystkim spożywanie alkoholu w pracy, prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu, problem spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży, przekraczanie bezpiecznej dawki alkoholu przez mieszkańców oraz błędne przekonania badanych odnośnie twierdzeń dotyczących spożycia alkoholu. Zwrócić należy uwagę na fakt, że co 3 respondent przyznaje, że w jego rodzinie znajduje się osoba nadużywająca alkoholu, co wydaje się być mocno alarmujące.

- Zaleca się przeprowadzenie przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych kampanii informacyjnej (na poziomie profilaktyki uniwersalnej i selektywnej) dotyczącej negatywnych skutków nadużywania alkoholu na wielu płaszczyznach życia mieszkańców. Ważnym wydaje się być dotarcie do jak najszerszego grona odbiorców, w związku z czym rekomenduje się użycie ulotek i spotów reklamowych w lokalnej prasie i na stronie internetowej gminy powołując się na wyniki niniejszego raportu.
- Następną formą działań korzystnie wpływających na poprawę skuteczności i efektywności prowadzonych działań profilaktycznych powinno być inicjowanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami działającymi w obszarze uzależnień, a przede wszystkim podnoszenie kompetencji kadry zatrudnionych specjalistów (poprzez szkolenia, kursy doształcające itd.). Istotne wydaje się być również zaangażowanie tych podmiotów w tworzenie kompleksowych kampanii społecznych. Zaleca się takie rozwiązanie z dwóch powodów. Po pierwsze zwiększy to poziom zaufania mieszkańców do specjalistów

z dziedziny uzależnień, po drugie korzystnie wpłynie na wiarygodność i rzetelność prowadzonych kampanii.

- 31% dorosłych mieszkańców gminy przyznaje, że widziało kobietę w ciąży pijącą alkohol. W związku z tym zaleca się nawiązanie kontaktu z Oddziałami Położniczymi w celu zachęcenia ich do zaangażowania się lub zorganizowania kampanii społecznej promującej zdrowy styl życia w ciąży oraz uświadamiającej skutki spożywania alkoholu w trakcie ciąży na rozwój dziecka. Na poziomie profilaktyki uniwersalnej skorzystać można także ze strategii informacyjnej w kontekście uświadomienia mieszkańcom gminy skutków spożywania alkoholu w ciąży w postaci FAS (alkoholowy zespół płodowy).
- Zaleca się zwrócenie uwagi na problem prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu. W tym celu skorzystać można z kampanii społecznych proponowanych przez Krajową Radę Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego lub z zasobów wewnętrznych poprzez współtworzenie kampanii profilaktycznych w porozumieniu z Komendą Policji (Wydział Ruchu Drogowego), czy też Ośrodkami Nauki Jazdy. Istotne wydaje się również uświadamianie mieszkańcom prawnych skutków prowadzenia pojazdów w stanie nietrzeźwości. W celu zminimalizowania wypadków drogowych powstałych na skutek prowadzenia pojazdu pod wpływem zaleca się zapoznać mieszkańców z elektronicznym kalkulatorem poziomu stężenia alkoholu we krwi zalecanego przez PARPA. Link: (www.alkoholoweliczydelko.pl) zamieścić można na stronie internetowej gminy lub w innych łatwo dostępnych dla mieszkańców punktach.
- Biorąc pod uwagę, że 53% mieszkańców deklarujących spożywanie alkoholu przekracza standardową porcję picia alkoholu (porcja standardowa alkoholu [tzn. 10g czystego, 100% alkoholu] zawarta jest w ok. 250ml piwa o mocy 5%, w ok. 100ml wina o mocy 12% oraz w ok. 30ml wódki o mocy 40%. Picie o niskim poziomie ryzyka zakłada wypijanie 1-2 porcji) zaproponować można mieszkańcom skorzystanie z formularza autodiagnozy proponowanego przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Kwestionariusz autodiagnozy pobrać można ze strony: http://www.parpa.pl/images/file/Autodiagnoza_1.pdf

NIKOTYNA - WNIOSKI I REKOMENDACJE

36% mieszkańców pali papierosy. 33% spośród nich pali w stresie. 25% ogółu mieszkańców pali codziennie. 22% palących mieszkańców bezskutecznie próbowało rzucić palenie. 6% mieszkańców zażywało kiedykolwiek narkotyki/inne środki psychoaktywne. Najpopularniejsze okazały się leki i LSD. Większość mieszkańców zażywających środki psychoaktywne robi to w celu złagodzenia stresu. 20% mieszkańców uważa, że łatwo jest zdobyć narkotyki na terenie gminy, 14% zna konkretne miejsca, w których można je kupić.

Problem nikotynowy na terenie gminy wymaga uwagi.

- Zaleca się aktywizację dorosłych mieszkańców gminy. Nawiązać w tym celu można współpracę z instytucjami kulturowymi.
- Pomocne mogą okazać się także warsztaty dla dorosłych na temat alternatywnych metod radzenia sobie ze stresem.
- Rekomenduje się przeprowadzenie kampanii społecznej na temat szkodliwości nikotyny w ramach profilaktyki uniwersalnej w strategii informacyjnej.

NARKOTYKI - WNIOSKI I REKOMENDACJE

Problem związany z zażywaniem narkotyków na terenie gminy jest nieznaczny.

- Zaleca się wprowadzenie holistycznych działań profilaktycznych na poziomie uniwersalnym

i selektywnym. Działania z zakresu profilaktyki narkotyków i dopalaczy powinny obejmować szerokie grupy mieszkańców: dzieci i młodzież (w celu kształtowania prawidłowych postaw oraz świadomości względem istniejących zagrożeń społecznych), dorosłych mieszkańców oraz służby pomocowe. Rekomenduje się stałe monitorowanie nasilenia zjawiska z uwzględnieniem powtórzenia badań pod kątem środków psychoaktywnych w przyszłości.

UCZNIOWIE – WNIOSKI I REKOMENDACJE - ALKOHOL

47% uczniów spożywało alkohol. Najpopularniejsze okazały się piwo i szampan. 25% uczniów uważa, w gminie sprzedaje się alkohol osobom nieletnim. 54% uczniów spożyło alkohol po raz pierwszy w trakcie uroczystości rodzinnej. 83% rodziców uczniów spożywających alkohol ma tego świadomość.

Problem związany z używaniem alkoholu przez dzieci i młodzież na terenie gminy Kaźmierz wydaje się być znaczący i wymaga podjęcia działań profilaktycznych obejmujących różne obszary życia uczniów.

- Skuteczne mogą okazać się np. profilaktyczne godziny wychowawcze, w czasie których opiekunowie będą podejmować działania profilaktyczne; realizacja rekomendowanych programów, wykorzystanie źródeł multimedialnych, spotkania z ekspertami np. osobami pracującymi z uzależnionymi. Ważne jest, aby zajęcia profilaktyczne były uznane za atrakcyjne przez młodzież. Biorąc pod uwagę opinie uczniów na temat najciekawszych form oddziaływań profilaktycznych należy mieć na względzie, że wymienione przez nich formy same w sobie nie przyniosą spodziewanych efektów. Spektakl profilaktyczny, pogadanki z wychowawcą, czy zajęcia z wykorzystaniem form multimedialnych nie wpisują się w obszar oddziaływań profilaktycznych. Działania ukierunkowane na osiągnięcie konkretnego celu profilaktycznego powinny być oddziaływaniami długotrwałymi, obejmującymi wiele płaszczyzn życia uczniów i podlegającymi ewaluacji. W związku z takim założeniem formy wymienione przez uczniów jako atrakcyjne powinny stanowić jedynie spójny element zaplanowanego i zintegrowanego procesu oddziaływań profilaktycznych.
- Rekomenduje się podjęcie działań profilaktycznych na poziomie uniwersalnym wśród dzieci i młodzieży. Zaleca się przeprowadzenie programu rekomendowanego przez Państwową Agencję ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA) pt. Program Domowych Detektywów – dla dzieci młodszych (www.programyrekomendowane.pl) i programu pt. Fantastyczne możliwości dla dzieci starszych. Program należy dostosować do indywidualnych potrzeb.
- Rekomenduje się także przedstawienie dzieciom i młodzieży gry edukacyjnej „Nie, bo tak”, której celem jest podnoszenie świadomości na temat szkodliwości alkoholu, oraz opóźnienie inicjacji, rezygnacji lub ograniczenia korzystania z alkoholu przez nieletnich. Aplikacja jest do pobrania w sklepie play, pod hasłem: @niebotakgame. Zaleca się działania informacyjne dotyczące podwyższenia świadomości dzieci i młodzieży na temat instytucji, w których można szukać pomocy. Konieczne jest umieszczenie w miejscach widocznych – w szkołach, ośrodkach zdrowia i innych punktach centralnych gminy plakatów oraz ulotek i broszur edukujących w zakresie szkodliwości i skutków picia alkoholu oraz adresów miejsc, w których młode osoby mogą szukać pomocy wraz z danymi kontaktowymi.
- Rekomenduje się szkolenie dla rodziców (np. w czasie wywiadówek) w zakresie reagowania w przypadku spożywania alkoholu przez dziecko. Warto skorzystać z darmowego przewodnika Jak rozmawiać z dzieckiem o alkoholu? Dostępnego na stronie trzymajpion.pl. Istotne jest dotarcie do jak największej liczby rodziców. Należy wziąć pod uwagę, że większość uczniów, którym zdarzyło się spożywać alkohol twierdzi, że miało to miejsce podczas uroczystości rodzinnej, a większość rodziców uczniów spożywających alkohol ma tego świadomość. Co więcej; spora część wypowiedzi badanych uczniów wskazuje na to, że to właśnie od rodziców otrzymali/otrzymują alkohol.
- Zaleca się stworzenie ogólnodostępnych zajęć artystycznych, sportowych itp. (można zaprosić do współpracy instytucje rekreacyjno-sportowe), które będą stanowić część zintegrowanego procesu

profilaktycznego. Rekomenduje się także stworzenie Młodzieżowej Rady Gminy, celem aktywizacji społeczno-politycznej młodych mieszkańców.

- Istotne jest podnoszenie kompetencji celem zwiększenia efektywności działań. Działaniami doszkalającymi objęte powinny zostać wszystkie osoby związane z omawianym problemem, a więc: kadra pracująca w świetlicach socjoterapeutycznych, psychologzy i pedagodzy szkolni oraz nauczyciele.
- Rekomenduje się inwestowanie w sprzęt i niezbędne materiały potrzebne do podwyższenia jakości działań profilaktycznych (także pod kątem zajęć z wykorzystaniem multimediiów o których wspominali uczniowie).
- W tworzeniu działań profilaktycznych kierować należy się przede wszystkim strategią alternatyw, której celem jest przedstawienie alternatywnych, kreatywnych form spędzania wolnego czasu. Pozwoli to na zaspokojenie potrzeb młodych ludzi, podobnych do tych, które skłaniają ich do sięgania po substancje psychoaktywne. Uprawianie sportu, hobby, rozwijanie zainteresowań, pasji czy uczestnictwo w różnorodnych formach aktywności społecznej mogą w sposób konstruktywny zaspokajać potrzebę ekscytujących doznań, stymulacji czy akceptacji grupy rówieśniczej. Ważne jest aby osoba prowadząca takie zajęcia nie skupiała się jedynie na ich sportowym/artystycznym aspekcie, ale żeby wykorzystwała tę okazję do przekazywania młodzieży wartości chroniących takich, jak: fair play, umiejętność przegrywania, szacunek dla innych.
- Równie ważna wydaje się być strategia edukacyjna. Strategia edukacyjna wychodzi z założenia, że sięganie po substancje psychoaktywne (w tym alkohol) wynika z niezaspokojenia wewnętrznych potrzeb psychologicznych i społecznych, w tym radzenia sobie ze stresem, opierania się presji grupy czy też budowania kontaktów z innymi ludźmi. W związku z tym profilaktyka opierająca się na strategii edukacyjnej kładzie nacisk na naukę umiejętności dokonywania racjonalnych wyborów, obronę własnego zdania i akceptację własnej tożsamości.
- Finalnie zaleca się ponowne przeprowadzenie badań pod kątem problemu alkoholowego.

UCZNIOWIE - NIKOTYNA -WNIOSKI I REKOMENDACJE

19% uczniów kilka razy próbowało palić papierosy. 3% uczniów pali codziennie. 4% uważa, że pali od czasu do czasu.

Problem związany z uzależnieniem od nikotyny na terenie gminy Kaźmierz nie jest alarmujący jednak wymaga uwagi i podjęcia działań profilaktycznych z zakresu profilaktyki uniwersalnej. Należy zwrócić uwagę na kwestię palenie e-papierosów.

- Zaleca się zastosować rozwiązania z zakresu profilaktyki uniwersalnej.
- Należy przeprowadzić szkolenie dla rodziców, na którym nauczą się oni jak rozmawiać z dzieckiem palącym papierosy.
- Zaleca się zastosowanie strategii alternatyw oraz trening umiejętności społecznych, a przede wszystkim trening asertywności.
- Zaleca się przeprowadzić kampanię społeczną z wykorzystaniem ulotek, broszur czy plakatów, która wpisywać się będzie w zorganizowany proces profilaktyczny.
- Można także skorzystać z gotowych programów proponowanych przez Ministerstwo Zdrowia, Państwową Inspekcję Sanitarną, czy też Stowarzyszenia na Rzecz Dzieciństwa Wolnego od Tytoniu.

UCZNIOWIE - ŚRODKI PSYCHOAKTYWNE - WNIOSKI I REKOMENDACJE

4% uczniów próbowało zażywać środki psychoaktywne. Głównymi motywacjami okazała się ciekawość. 9% uznało zdobycie narkotyków na terenie gminy jako łatwe. 13% zna miejsce na terenie gminy, w których można zdobyć narkotyki.

Problem związany z zażywaniem substancji psychoaktywnych na terenie gminy jest nieznaczny. Należy podjąć działania z zakresu profilaktyki uniwersalnej.

- Zaleca się objęcie działaniami holistycznymi szerokie grono odbiorców: uczniów, nauczycieli, rodziców w zakresie profilaktyki uniwersalnej.
- Rekomenduje się przeprowadzenie kampanii edukacyjnej dla pod kątem zdrowotnych, społecznych i osobowych skutków zażywania narkotyków. Warto umieścić plakaty, broszury i ulotki w punktach strategicznych, centralnych w gminie w szczególności informujących, gdzie szukać pomocy w przypadku problemu uzależnień.
- Przeprowadzenie w szkołach programu UNPLUGGED będącym programem profilaktyki uniwersalnej adresowanym do uczniów w wieku 12-14 lat, opartym na modelu wszechstronnego wpływu społecznego. Jego celem jest ograniczanie inicjacji używania substancji psychoaktywnych (alkohol, tytoń, narkotyki). Koncentruje się on na umiejętnościach życiowych, przekonaniach normatywnych i wiedzy o substancjach psychoaktywnych. Realizatorami programu są nauczyciele, którzy przechodzą 3 dniowe szkolenie przygotowujące do zajęć z uczniami. Zaleca się także wybranie danego programu z nurtu profilaktyki selektywnej. (www.programyrekomendowane.pl)
- Rekomenduje się spotkania w grupach warsztatowych ze specjalistą terapii uzależnień, który czerpiąc z doświadczenia empirycznego przybliży uczniom problem uzależnienia od substancji psychoaktywnych. Warto korzystać przy tym z konkretnych przykładów.
- Istotnym jest zorganizowanie szkolenia dla rodziców w zakresie rozpoznawania i reagowania w przypadku zażywania przez dzieci substancji psychoaktywnych. Warto skorzystać z poradni narkotykowej online.
- Tak, jak w przypadku profilaktyki problemu alkoholowego zaleca się szkolenie kadr pracowników socjalnych, nauczycieli, terapeutów w zakresie pracy z osobami zażywającymi narkotyki w sposób okazjonalny lub szkodliwy.
- Zaleca się wszechstronną aktywizację artystyczną, sportową i polityczną młodych mieszkańców gminy.
- Zaleca się stosowanie działań profilaktycznych w nurcie strategii alternatyw oraz strategii edukacyjnej w formie warsztatów czy zajęć socjoterapeutycznych.

SPRZEDAWCY ALKOHOLU – WNIOSKI I REKOMENDACJE

1 ze sprzedawców przyznaje się do sprzedaży alkoholu osobie nietrzeźwej. Nie wszyscy sprzedawcy pytają młodo wyglądającej osoby o dowód osobisty. 1 ze sprzedawców uważa, że osoby niepełnoletnie mogą kupić alkohol na terenie gminy.

Z zebranych i opracowanych danych wynika, że osoby niepełnoletnie i pod wpływem alkoholu mogą kupić alkohol na terenie gminy.

Stanowi to złamanie prawa w myśl ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, w której art. 15, mówi:

„Zabrania się sprzedaży i podawania napojów alkoholowych: 1) osobom, których zachowanie wskazuje, że znajdują się w stanie nietrzeźwym; 2) osobom do lat 18 [...]”

- Zaleca się przeprowadzenie kontroli w punktach sprzedaży alkoholu przez Policję wraz z członkiem Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, jak również przeprowadzenie badania „Tajemniczy Klient”. Polega ono na wizycie kontrolowanej w punkcie sprzedaży alkoholu oraz próbie zakupu alkoholu przez osobę wyglądającą na niepełnoletnią. Specjalnie przeszkoleni audytorzy, jako klienci przeprowadzają zgodnie z wcześniej ustalonym scenariuszem wizytę w wyznaczonym punkcie, a następnie, zaraz po zakończeniu, notują wynik w odpowiednio do tego przygotowanym kwestionariuszu.
- Po badaniu zaleca się przeprowadzenie szkolenia stacjonarnego lub terenowego wśród sprzedawców dotyczącego konsekwencji prawnych, moralnych, społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu. Dla sprzedawców nie znających treści ustawy rekomenduje się przeprowadzenie szkolenia sprzed najnowszych zmian w ustawie, aby ekspedieni

mogli dobrze poznać akt prawny i go zrozumieć. Ważne jest, by szkolenia dla sprzedawców odbywały się w punktach sprzedaży alkoholu, dzięki czemu osoba prowadząca szkolenie będzie mogła dostosować przekazywane treści do specyfiki danego miejsca oraz wskazać rozwiązania problemów, z którymi zmagają się dany sprzedawca.

Pełna treść Diagnozy problemów społecznych na terenie gminy Kaźmierz dostępna jest na www.kaźmierz.pl

Spożycie alkoholu wśród osób nieletnich stanowi poważny problem społeczny. Alkohol należy do środków psychoaktywnych, który obok tytoniu jest używany przez młodzież od wczesnych lat adolescencji. W celu zapobiegania spożyciu alkoholu wśród nieletnich stosuje się różnego rodzaju środki ochronne. Dostępność alkoholu jest regulowana na poziomie ekonomicznym (koszt oraz podatki), fizycznym (dostępność punktów sprzedaży, godziny otwarcia), prawnym (ograniczenia wiekowe) oraz społecznym (ograniczenia wynikające z wychowania). Najważniejszym wydaje się poziom prawny w ograniczaniu sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 lat. Program „4S” (wsparty w 2021 r. przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego) jest działaniem nakierowanym na zmianę zachowań wśród sprzedawców alkoholu wykorzystującym metodę tajemniczego klienta. Program ma za zadanie zmianę zachowań sprzedawców, podniesienie ich świadomości w zakresie odpowiedzialnej sprzedaży napojów alkoholowych, co w dłuższej perspektywie przekłada się na zmiany podaży alkoholu osobom nieletnim przez ograniczenie jego sprzedaży. Ubiegłoroczne wyniki gotowości sprzedaży alkoholu nieletnim na terenie naszej gminy były bardzo złe. W czasie realizacji programu „4S” w 2021 r. blisko 60 % naszych handlowców była gotowa sprzedać alkohol nieletnim.

Planując działania profilaktyczne skierowane na problemy związane z używaniem substancji psychoaktywnych trzeba mieć na uwadze kontekst innych problemów. Nadmierna koncentracja na jednym zjawisku, bez uwzględnienia innych, może mijać się z oczekiwaniami społecznymi i uniemożliwiać optymalne wykorzystanie środków i energii społecznej. Zmiany społeczno – ekonomiczne dokonujące się w naszym kraju, sprzyjają rozpowszechnianiu się mody na używanie substancji psychoaktywnych. Wzrasta liczba osób eksperymentujących z narkotykami, uzależnionych i poszukujących pomocy, obniża się wiek biorących. Szczególnie niepokojące jest to, że wśród młodzieży panuje błędny pogląd, że krótkotrwałe i incydentalne zażywanie narkotyków nie jest szkodliwe dla zdrowia i nie prowadzi do uzależnienia. Od jakiegoś czasu obserwujemy problem nadużywania substancji psychoaktywnych przez osoby starsze oraz samotne. Mimo szeregu działań nie maleje liczba osób spożywających alkohol w sposób ryzykowny oraz szkodliwy. Zmieniające się uwarunkowania ekonomiczno-społeczne potwierdzają konieczność przeprowadzenia badań oceniających problem uzależnienia w niektórych grupach wiekowych oraz w niektórych częściach gminy.

Uznając życie obywateli w trzeźwości za niezbędny warunek moralnego i materialnego dobra Narodu Sejm w 1982 r. przyjął ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Konsumpcja alkoholu ma niezwykle istotny wpływ na zdrowie fizyczne i psychiczne zarówno pojedynczych osób, jak i ich rodzin. Nadużywanie alkoholu powoduje wiele szkód tj.: przemoc w rodzinie, przestępczość, wypadki drogowe, bezrobocie i ubóstwo.

Światowa Organizacja Zdrowia zaliczyła alkohol do trzech czynników najbardziej wpływających na śmiertelność populacji. Światowe Zgromadzenie Zdrowia (WHA) w Globalnej Strategii Redukującej Szkodliwe Spożywanie Alkoholu (przyjętej w 2010 r.) postuluje o wprowadzenie rozwiązań w celu redukcji szkodliwej konsumpcji alkoholu. Unia Europejska w Rekomendacjach – on the drinking of alcohol by young people, in particular children and adolescents – z 2001 r. formułuje szereg zadań dla krajów członkowskich, których celem ma być ochrona dzieci i młodzieży przed używaniem alkoholu oraz przed wpływem reklam napojów alkoholowych.

Celem strategicznym zapisanym w projekcie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025 jest zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie nierówności w zdrowiu.

Cele operacyjne NPZ na lata 2021-2025 obejmują m.in. profilaktykę uzależnień. Projektodawcy zwrócili szczególną uwagę, że wyzwaniem dla zdrowia publicznego jest zwiększająca się w ostatnich latach

konsumpcja alkoholu (o 0,04 litra czystego alkoholu w przeliczeniu na liczbę mieszkańców) oraz zatrzymanie trendu spadkowego liczby osób palących codziennie wyroby tytoniowe (w ostatnich latach na wysokim poziomie – 24%).

Krajowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych obejmuje m.in.:

- Promocję zdrowia.
- Profilaktykę uniwersalną, selektywną i wskazującą.
- Redukcję szkód, rehabilitację (readaptację, reintegrację) zdrowotną, społeczną i zawodową.
- Diagnozowanie i badanie zjawisk związanych z używaniem alkoholu.

Przyjmuje się, że w Europie 5 % dorosłych mężczyzn i 1 % dorosłych kobiet to osoby uzależnione. Ponadto szacuje się że 13 % populacji spożywa alkohol w sposób ryzykowny lub szkodliwy. PARPA szacuje, że w dziesięciotysięcznej gminie 400 dzieci mieszka w rodzinach, w których występuje tzw. problem alkoholowy. Uczestnicy Konferencji Ekspertów: Medyczne i Ekonomiczne Aspekty Używania Alkohol (MEDUSA) Poznań, 11-12 października 2011 uznali szkodliwe i ryzykowne spożycie alkoholu w Unii Europejskiej za drugi wśród najważniejszych czynników ryzyka chorób i przedwczesnych zgonów.

Szkodliwe spożywanie alkoholu i innych używek stanowi istotny problem społeczny. Dlatego niezbędne są wszechstronne i efektywne działania dotyczące stosowania używek. A zatem działania w zakresie zapobiegania problemom alkoholowym powinny być przedmiotem szczególnej troski ze strony administracji rządowej i samorządowej.

Ustawą z dnia 17 grudnia 2021 r. (Dz.U. z 2021 r. poz. 2469) dokonano istotnej zmiany w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Do katalogu zadań realizowanych przez Gminy dodano przeciwdziałanie uzależnieniom behawioralnym.

Uzależnienia behawioralne to nowa grupa uzależnień psychicznych, które wiążą się z nałogowym wykonywaniem pewnych przyjemnych czynności. Ich realizacja prowadzi do krótkotrwałego uczucia euforii i ulgi, po czym pojawia się jeszcze silniejsza potrzeba ich powtórzenia. Prowadzi to do błędnego koła uzależnienia. Zazwyczaj są to zachowania akceptowane społecznie.

Uzależnienie od wykonywania danej czynności pojawia się w momencie, gdy towarzyszy jej wewnętrzny przymus lub silne pragnienie jej rozpoczęcia i jak najdłuższego kontynuowania. Cechą charakterystyczną uzależnienia (każdego rodzaju) jest narastanie trudności w kontrolowaniu zachowań z nim związanych oraz zwiększenie tolerancji (czyli wewnętrznej potrzeby coraz większej częstotliwości podejmowania czynności uzależniającej). W momencie, gdy czynność zostanie przerwana lub możliwość jej wykonywania zostanie ograniczona, pojawiają się niepożądane objawy abstynencyjne, inaczej odstawienne. Do takich objawów należą zaburzenia fizjologiczne ze strony organizmu, np. nadmierna potliwość, drżenie rąk, [bóle głowy](#) czy bezsenność. Dołączyć się mogą także problemy natury psychologicznej, takie jak zachowania agresywne, rozdrażnienie, nasilony lęk, wstyd czy poczucie winy. Co ważne, osoba, której dotyczy uzależnienie, powtarza dane zachowanie pomimo świadomości, że jest ono niezdrowe, a nawet niebezpieczne dla jej funkcjonowania w sferze zawodowej, rodzinnej czy psychiczno-społecznej. Przez wiele lat trwania w uzależnieniu odrzuca negatywne opinie otoczenia na temat negatywnych konsekwencji nałogu. Osoby uzależnione często nieświadomie kreują wiele różnych złudzeń na temat swojego życia oraz zachowania, powoduje to niestety zmniejszenie chęci do zmiany swoich szkodliwych nawyków. **Szczególnie często uzależnienia behawioralne dotyczą dzieci oraz młodzieży.** Jednym z częstszych takich zaburzeń jest nałogowe korzystanie z zaawansowanych technicznie urządzeń do wymiany danych, takich jak komputery i smartfony.

Przykładami najczęstszych uzależnień behawioralnych są:

- zakupoholizm,
- patologiczny hazard,
- kompulsywne objadanie się,

- ortoreksja – nadmierna koncentracja na zdrowym jedzeniu,
- uzależnienie od seksu lub pornografii,
- pracoholizm,
- uzależnienie od używania komputera i gier komputerowych,
- sieciolizm – uzależnienie od użytkowania sieci internetowej,
- fonoholizm – uzależnienie od telefonu komórkowego,
- uzależnienie od używania kart płatniczych,
- kleptoholizm – uzależnienie od okradania,
- uzależnienie od środków masowego przekazu,
- tanoreksja – uzależnienie od opalania się w solarium,
- bigoreksja – przesadna dbałość o sylwetkę poprzez ćwiczenia fizyczne, restrykcyjną dietę, stosowanie [sterydów](#) anabolicznych,
- uzależnienie od zabiegów medycyny estetycznej i chirurgii plastycznej.

Walka z uzależnieniem behawioralnym zależy w głównej mierze od woli i motywacji osoby uzależnionej. Leczenie jest terapią długotrwałą, trudną, niejednokrotnie nieskuteczną.

W ramach kampanii Zachowaj Trzeźwy Umysł Stowarzyszenie Producentów i Dziennikarzy Radiowych wspólnie z Wydziałem Socjologii UMCS w Lublinie podjęli próbę diagnozy uczniów klas V – VIII szkół podstawowych na przestrzeni lat 2018 - 2021.

W 2021 r. w badaniu wzięło udział 117 naszych uczniów. Czas pandemii wywołał w nauczaniu młodzieży bardzo duże zmiany. Niewątpliwie przełożyło się to nie tylko na wyniki w nauce, gdyż ogólna średnia ocen jest wyższa niż trzy lata temu, ale na subiektywną ocenę efektów swojej pracy przez uczniów. W tym czasie relacje z koleżankami i kolegami w szkole uległy pogorszeniu. Wyraźnie zmniejszyła się skala agresji fizycznej w szkołach. Natomiast agresja emocjonalna/psychologiczna zmniejszyła, choć w znacznie mniejszym stopniu. Młodzi ludzie nie ograniczyli grania w gry na smartfonie, tablecie i komputerze. Nasi uczniowie wyraźnie ograniczyli oglądanie filmów na YouTube na rzecz platform streamingowych typu CDA np. Netflix. Młodzi coraz bardziej odchodzą od kształtu społeczeństwa obywatelskiego. Zmniejszyła się odsetek respondentów przekonanych, o tym że ludziom można ufać. Wyraźnie zmniejszyła się siła wiary religijnej młodego pokolenia. Połowa naszych uczniów deklaruje, że kilka razy dziennie korzysta z komunikatorów typu Messenger lub WhatsApp. Na pytanie „co robisz w wolnym czasie”, 59 % dziewczyn i 50 % chłopaków gra w gry lub ogląda filmy na smartfonie.

Pełne opracowanie wyników będzie dostępne na stronie www.kazmierz.pl